

เรียนรู้เข้าใจเพื่อนบ้าน ถักทอสัมพันธ์ สร้าง **อาเซียน** แรง

๕...พันธลิตธิ เจริญพาดนิชย์พันธ์

๑๑ 10 ชาติสมาชิคสมาคคประชาชาติแห่งเอเซีย
ตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) จะกำลังนับถอยหลังเพื่อ

ก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 อย่างใจ
จดใจจ่อ ไม่เว้นแม้กระทั่งประชาชนชาวไทย ทว่าข้อเท็จ
จริงหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ก็คือความเข้าใจในความเป็น
ประชาคมอาเซียนที่สมบูรณัมากนัค

รหัสข่าว: C-120930006010 (30 ก.ย. 55/06:43)

หน้า: 1/4

เนื่องจากการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ไม่ได้หมายถึงเพียงแต่ความร่วมมือที่มากกว่าเฉพาะด้านเศรษฐกิจการค้า การเคลื่อนย้ายทุน สินค้า และแรงงานมีฝีมือบางอาชีพเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมถึงความร่วมมือและการสัมพันธ์กันในด้าน การเมือง ความมั่นคง รวมถึงสังคมและวัฒนธรรม อีกด้วย

ดังนั้น สิ่งที่ทำขึ้นเพื่อการเตรียมพร้อมในการเป็น "ชาวอาเซียน" อย่างแท้จริงต่อนี้คือ การเรียนรู้และทำความเข้าใจความแตกต่างในภูมิทัศน์ของสมาชิกแต่ละประเทศที่จะเข้ามาอยู่ได้ชายคาอาเซียนเดียวกัน โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่มีพรมแดนติดกันและมีรากฐานทางประวัติศาสตร์ร่วมกันอย่างยาวนาน

พูดให้เจาะจงมากขึ้นก็คือ ประเทศไทย พม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งมีประเด็นความอ่อนไหวหลายประการที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่าย

ไทย-ลาว อินโด ไข่มุกที่เก่าแก่

ศุภชัย ลีหะยะบุตร ผู้เชี่ยวชาญด้านลาว คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กล่าวในงานเสวนา "บ้านใกล้เรือนเคียง : รู้เขาเพื่อก้าวข้ามอดีต" เมื่อต้นสัปดาห์ที่ผ่านมา ว่า แม้ประเทศไทยและประเทศลาวจะมีความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตลอดจนพื้นฐานทางภาษาที่ใกล้เคียงกันจนแทบจะฟังกันรู้เรื่องทุกคำ แต่ความใกล้เคียงดังกล่าวอาจกลายเป็นจุดอ่อนที่สุดที่อาจก่อความบาดหมางและเข้าใจผิดระหว่างกันได้ง่ายตาย

เพราะไทยมักทำความเข้าใจลาวตามแง่มุมของไทย ไม่ใช่ลาวในแบบที่เป็นลาวอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่เข้าใจถึงความละเอียดอ่อนทางภาษา และวัฒนธรรม ขณะที่บรรดาสื่อมวลชนและคนไทยมักจะพลาดบ่อย จนทำให้คนลาวรู้สึกไม่สบายใจอยู่เสมอ

ตัวอย่างเช่น การเรียกชื่อคน สถานที่ หรือสิ่งของของคนลาว ที่แตกต่างจากภาษาไทย และคนไทยมักจะเห็นเป็นเรื่องขำขัน ขณะที่คนลาวมองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการดูถูกเหยียดหยาม

"คนไทยที่เดินทางไปดูงานที่ประเทศลาวมักจะหัว

เราะหรือแสดงอาการขบขัน เมื่อได้ยินว่าลาวเรียกห้อง ผ่าตัดว่า ห้องปาด ห้องคลอดว่าห้องประสูติ หรือ กระดาษชำระว่า เยื่ออนามัย" ศุภชัย กล่าว

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านประเทศลาวยังได้ยกอีกหนึ่งตัวอย่าง เรื่องการใช้คำนำหน้า โดยเฉพาะคำว่า **ท้าว** กับ **นาง** กับบุคคลทุกระดับในสังคม โดยไม่รู้จักแบ่งแยกระดับสำคัญอย่างถูกต้อง เพราะคำทั้งสองใช้นำหน้าชื่อจริง แต่จะใช้เฉพาะกับสามัญชนเท่านั้น หาก

เป็นผู้นำประเทศ ข้าราชการ หรือบุคคลระดับสูง นักธุรกิจ และเจ้าของกิจการ จะต้องใช้คำนำหน้าว่า **ท่าน** และ **ท่านนาง** สำหรับผู้หญิง

"เช่น ท่านจุมมาลี ไชยะสอน ประธานประเทศลาว คนปัจจุบัน หรือท่านนายกรัฐมนตรื ทองสิง ทำมะวง เป็นต้น ไม่ใช่ใช้คำว่า ท้าว นำหน้าอย่างที่เข้าใจผิดกัน" ศุภชัย กล่าว

อย่างไรก็ตาม ศุภชัย รีบชี้แจงเพิ่มเติมว่า ภาพรวมของไทยในสายตาของลาวยังคงดีอยู่ โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่และในหมู่ข้าราชการ ซึ่งยังนิยมให้ความสนใจเรียนรู้จากไทย เพราะลาวกำลังต้องการเรียนรู้เพื่อก้าวสู่ความทันสมัย ขณะที่ยังมีคนลาวอีกจำนวนมากที่รับชมสื่อต่างๆ จากทางฝั่งไทย อาทิ ละคร เพลง ภาพยนตร์ ดังนั้นคนไทยจึงต้องเข้าใจและระมัดระวังถึงความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมให้ดี

เพราะการทำความเข้าใจในแบบที่ลาวเป็นลาวนั้น จะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยเปิดโอกาสในการดำเนินธุรกิจของไทยในลาวมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของแฟรนไชส์ และธุรกิจภาคบริการต่างๆ ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจและต้องการของคนลาวและคนต่างชาติในลาวมาก เนื่องจากผู้ดำเนินธุรกิจดังกล่าวขณะนี้ยังมีอยู่น้อยมาก

ไทย-กัมพูชา สัมพันธภาพที่ต้องสื่อสาร

ขณะที่ ศานติ ภักดีคำ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมกัมพูชา จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกับ ศุภชัย ว่า **แม้ไทยจะมีพรมแดนติดกับกัมพูชา ขณะที่ประชาชนในพื้นที่ติดชายแดนของกัมพูชา โดยเฉพาะแถบอีสานใต้ จะสามารถพูดคุยสื่อสาร และมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันอย่างมาก แต่ประเด็นดังกล่าวอย่ามองไม่ใช่ว่าการรับประกันว่าจะสนับสนุนให้ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา เกิดขึ้นได้ง่าย ขณะที่ ในทางกลับกันจะกลับกลายเป็นจุดอ่อนที่คอยทิ่มแทงใจอยู่ตลอด**

เพราะคนไทยมักเอาความเข้าใจกัมพูชาหรือชาวเขมรที่อยู่ฝั่งไทย ไปเข้าใจคนเขมรจากฝั่งเขมร บ่อยครั้งจนทำให้เกิดการสื่อสารและความเข้าใจแบบผิดๆ

กระทั่งนำไปสู่ความขุ่นเคืองต่อกัน

"ฉะนั้นไทยจึงจำเป็นต้องเข้าใจเขมรในแบบเขมรจริงๆ" ศานติ กล่าว

นอกจากนี้ ด้วยความที่ทั้งสองประเทศมีประวัติศาสตร์และความเป็นมาร่วมกันนับพันปี เริ่มต้นตั้งแต่ยุคก่อนสุโขทัย จึงทำให้ทั้งไทยกับกัมพูชามีเรื่องราวและความสัมพันธ์กันทั้งในด้านดีและร้าย

แต่อย่างไรก็ตาม ในแง่ความสัมพันธ์ก็ไม่ได้มีแต่ด้านลบเพียงด้านเดียว เนื่องจากยังมีแง่มุมอื่นๆ ที่ดีให้จดจำอีกมาก

ศานติ ให้คำแนะนำว่า สิ่งที่คนไทยพึงระวังและควรรู้ไว้ก็คือ อย่าคิดว่าชาวكمพูซาฟังภาษาไทยไม่เข้าใจ และไม่รู้ว่ไทยเป็นเช่นไร จนทำให้มักเผลอเผลอไปพูดจา ดูหมิ่นดูแคลนกับพวพูซาในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวและก่อปัญหาในที่สุด

“คนกับพวพูซาเข้าใจคนไทย ขณะที่หลายคนนิยมบริโภคสื่อไทยมาก จนสามารถฟังและเข้าใจภาษาไทยได้ดี ดังนั้นสื่อไทยจึงยังต้องเพิ่มความระมัดระวังต่อความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมที่อาจจะเป็นการไม่ให้เกิดที่ดีซึ่งกันและกันได้” ศานติ ชี้แจง

ทั้งนี้ ศานติ แสดงความเห็นว่ จุดอ่อนของคนไทยคือการไม่ให้ความเคารพวัฒนธรรมผู้อื่นเท่าที่ควร แถมไม่พยายามเรียนรู้ความหลากหลายของความเป็นพหุสังคม จนส่งผลให้เห็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคมว่เป็นเรื่องตลก ขำขัน

ไทย-พม่า ข้ามบาดแผลถักทอมิตรภาพ

ด้าน วิรัช นิยมธรรม ผู้อำนวยการศูนย์พม่าศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร กล่าวในงานเสวนาเดียวกัน ว่ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าในมุมมองของชาวไทยจะรู้จักดีในแง่ของการสู้รบออกศึกเป็นส่วนมาก ส่งผลให้คนไทยมองพม่าในแง่ที่ไม่ค่อยดีนัก ทั้งๆ ที่พม่าเป็นโอกาสทางการค้าและการลงทุนของไทยไม่น้อย เนื่องจากคนพม่าชอบและติดสินค้าไทยมาก โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานที่เคยเข้ามาทำงานในประเทศไทยมาก่อน

ยิ่งไปกว่านั้น คนไทยส่วนใหญ่ยังยึดติดกับ “กับดักชาตินิยม” ดังกล่าว ตัวอย่างเช่น การฝังใจว่พม่าปล้นเงินทองและทรัพย์สินสมัยเสียกรุงศรีอยุธยา ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า ตั้งแต่อดีตมีหลากหลายแง่มุม

“คนไทยควรจะรู้จักก้าวข้ามบาดแผลบางอย่างไป เพราะในแง่มุมทางประวัติศาสตร์ไม่ได้มีแค่มิติของเวลาเท่านั้น แต่ยังมีมิติในแบบภาคพื้น ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์และความผูกพันที่เกิดขึ้นจริงระหว่างคนในท้องที่ โดยเฉพาะตามบริเวณแนวชายแดนที่มีความหลากหลายทางสังคมมาก” วิรัช เสนอแนะพร้อมอธิบาย จุด

นี้นับเป็นจุดอ่อนของไทยมาก เพราะไทยเข้าใจสังคมแบบเป็นหนึ่งเดียวมากเกินไป ไม่เข้าใจถึงความหลากหลายทางสังคม โดยเฉพาะการเหมารวมว่พม่าคือพม่า โดยไม่รู้หรือมองข้ามในข้อเท็จจริงว่พม่ามีชาติพันธุ์ที่หลากหลายมาก เช่น มอญ กะเหรี่ยง ว่

ไทย-เวียดนาม เรียนรู้เพื่อเดินไปพร้อมกับ

ในส่วนของ ัญญาทิพย์ ศรีพนา ผู้เชี่ยวชาญด้านเวียดนามและอินโดจีน จากสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยอมรับว่ แม่ไทยจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสงครามเวียดนาม จนชาวเวียดนามไม่ใคร่จะถูกชะตากับไทยสักเท่าไรนัก แต่ชาวเวียดนามก็ไม่ได้ฝังใจว่ไทยเป็นศัตรูคู่แค้นมากเท่ากับสหรัฐอเมริกา

ทั้งนี้ ัญญาทิพย์ กล่าวอย่างชัดเจนว่ สิ่งทีไทย

สมควรเรียนรู้จากเวียดนามไม่ใช่การจดจำระลึกถึงประวัติศาสตร์อันบอบช้ำ แต่เป็นการก้าวข้ามบาดแผลและความหลังในอดีตเพื่อการสร้างพื้นฐานสังคมและวัฒนธรรมที่ดีร่วมกัน พร้อมด้วยความเข้าใจกันในอนาคต

“เช่น การที่ชาวเวียดนามส่วนใหญ่รู้จักบริหารและก้าวข้ามความรู้สึกบาดหมางและเกลียดชังสหรัฐได้ ทั้งๆ ที่เวียดนามคือผู้ได้รับบาดเจ็บจากสงครามที่เกิดขึ้นอย่างหนักหน่วง” ัญญาทิพย์ กล่าว พร้อมอธิบายเพิ่มเติมว่สาเหตุที่เวียดนามทำได้ เพราะรัฐบาลสามารถสื่อสารและทำความเข้าใจกับคนในสังคมได้อย่างกระจ่างชัด รวมทั้งการชี้แจงให้ประชาชนเห็นภาพได้ว่า หากก้าวข้ามบาดแผลเจ็บปวดดังกล่าวแล้วจะส่งผลดีต่อชาติบ้านเมืองอย่างไร

นอกจากนี้ สิ่งทีประเทศไทยสมควรจะเรียนรู้จากเพื่อนบ้านอย่างเวียดนามได้ดีอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การบริหารจัดการรับมือกับภัยพิบัติ เพราะในแต่ละปีเวียดนามต้องเผชิญหน้ากับพายุหลายลูก ดังนั้นเวียดนามจึงมีความพร้อมและมีประสบการณ์รับมือกับภัยธรรมชาติมาก

ทั้งนี้ การเรียนรู้อดีตและประวัติศาสตร์ที่มีร่วมกันระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านจึงไม่ได้เป็นไปเพื่อให้จดจำฝังใจว่เกิดอะไรขึ้นในอดีต แต่เป็นไปเพื่อให้เข้าใจกับเหตุการณ์ที่จำต้องเกิดขึ้นตามสภาพสังคม วัฒนธรรม และห้วงเวลาในขณะนั้น

ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่คนไทยสมควรต้องปรับเปลี่ยนและหันมาทำความเข้าใจเพื่อนบ้านในแบบที่มิตรเหล่านั้นเป็นอย่างแท้จริง ไม่ใช่ยึดติดกับความเป็นไทยมากจนไปคิดแทน

เพราะในที่สุดแล้ว การที่เพื่อนบ้านในภูมิภาคสามารถเข้าใจกันและกันได้เป็นอย่างดีจนทำให้เกิดสัมพันธภาพอันดีที่เหนียวแน่น ย่อมเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งของครอบครัว “ประชาคมอาเซียน” ต่อไปในอนาคต ○